

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 การเก็บรวบรวม และการปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืชหายากและใกล้สูญพันธุ์

การเก็บรวบรวมตัวอย่างพันธุ์พืชหายากและใกล้สูญพันธุ์ ในพื้นที่ของจังหวัดในภาคใต้ ที่ได้มาจากการทบทวนเอกสารและการเสวนาร่วมกับปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้เกี่ยวกับพืชสามารถเก็บรวบรวมและนำมาปลูกรักษา ไว้ทั้งในสภาพแปลงปลูกและโรงเรือน ได้ทั้งหมด 133 ชนิด 93 สกุล 45 วงศ์ ซึ่งพืชที่เก็บรวบรวมมาได้ ไม่สามารถเก็บรวบรวมได้ครบตามเอกสารและจากการบอกเล่าของปราชญ์ชาวบ้าน ทั้งนี้เนื่องมาจากการลดลงของจำนวนประชากรของพืช อันเกิดมาจากปัจจัยที่เป็นสาเหตุสำคัญคือ การเติบโตของประชากรและการกระจายตัวของประชากร ทำให้เกิดการรุกรานเข้าไปในพื้นที่ที่เป็นผืนป่าที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ซึ่งกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศ การทำลายถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของพืชป่า เช่น การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าดิบชื้นเป็นสวนยางพารา ปลูกไม้ผล เปลี่ยนที่นาไปทำสวนยางพารา พื้นที่สวนยางพาราเปลี่ยนไปปลูกปาล์ม พื้นที่ป่าเนินเขาเปลี่ยนเป็นบ้านจัดสรร หรือระเบิดภูเขาเพื่อนำดินไปทำการค้า เป็นต้น ซึ่งการกระทำเหล่านี้เป็นการคุกคามถิ่นที่อยู่อย่างรุนแรงที่สุด ที่ทำให้เกิดการสูญเสยชนิดของพันธุ์พืช รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตและบริโภค ที่ทำการเกษตรแบบมุ่งเน้นการค้า มีการผลิตสายพันธุ์เดี่ยวโดยละทิ้งสายพันธุ์พื้นเมืองดั้งเดิม มีการใช้สารเคมีมากขึ้นในการเกษตร เช่น ยาฆ่าแมลงและยาปราบศัตรูพืช เกิดสารพิษตกค้างในดินและแหล่งน้ำ กระทบต่อสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กในดิน ทั้งพืช และสัตว์ การนำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ประโยชน์มากเกินไป เช่น กล้วยไม้ เฟิร์น ปาล์ม เป็นต้น ซึ่งจะพบมากในปัจจุบัน ไม่ว่าจะตามตลาดนัด บ้านชาวบ้าน ร้านค้า การนำเข้าชนิดพันธุ์ต่างถิ่นเข้ามา ซึ่งมีผลกระทบต่อการทำลายสายพันธุ์ท้องถิ่น การสร้างมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เช่น มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ และขยะ การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมของโลก เช่น อุณหภูมิโลกสูงขึ้น การเพิ่มขึ้นของน้ำทะเล ภัยแล้งทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำ การเกิดไฟป่า ในช่วงฤดูฝน เกิดปัญหาน้ำท่วม โคลนถล่ม การอ้างสิทธิบัตร เช่น ประเทศญี่ปุ่น ได้จดสิทธิบัตรการผลิตสารแก้โรครกระเพาะจากต้นเปล้าน้อย ซึ่งเป็นพันธุ์พืชที่มีในประเทศไทย ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology) ด้านการตัดต่อหน่วยพันธุกรรม หรือ จีเอ็มโอ (GMO; Genetically Modified Organisms) หรือพันธุวิศวกรรมศาสตร์ (Genetic engineering) และ การขยายตัวของพื้นที่อุตสาหกรรม ทำให้มีการนำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์มากเกินไปจนขีดจำกัด และมีการรุกรานพื้นที่ทั้งทางบกและทางทะเล ก่อให้เกิดการคุกคามทรัพยากรธรรมชาติระบบนิเวศถูกทำลาย ทรัพยากรเกิดการเสื่อมโทรม ในที่สุดพันธุ์พืชก็เข้าสู่ภาวะใกล้สูญพันธุ์ และบางชนิดเกิดการสูญพันธุ์

5.2 การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

เหตุผลสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ประเทศไทยยังคงต้องสูญเสียพันธุกรรมพืชอยู่อย่างต่อเนื่อง ในอัตราที่เร่งไม่อาจจะชะลอได้ เนื่องจากสังคมไทยไม่มีจิตสำนึกและไม่มีความรักธรรมชาติอย่างจริงจัง อีกทั้งความปรารถนาที่จะรักษาธรรมชาติไว้ให้คนรุ่นหลังก็ไม่เคยแสดงออกอย่างชัดเจน ความตระหนักถึงคุณค่าความหลากหลายทางพันธุกรรมพืชมีอยู่เฉพาะบุคคล และความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งถึงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สืบเนื่องมาจากการทำลายทรัพยากรพืชยังมีไม่พอเพียง ดังนั้นการจัดอบรม การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งทางด้านเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง

การจัดสร้างสวนอนุรักษ์พันธุ์ไม้ป่า การขยายเพิ่มปริมาณพันธุ์พืชแล้วนำกลับไปปลูกถิ่นเดิม และส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนกับพันธุ์พืชหายากและใกล้สูญพันธุ์ เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยอนุรักษ์พันธุกรรมพืชไว้ได้

5.3 สถานภาพและศักยภาพของพืชหายากและใกล้สูญพันธุ์

การศึกษาสถานภาพและศักยภาพของพืชบางชนิดที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ เพื่อการอนุรักษ์อย่างเร่งด่วนและเพื่อส่งเสริมในการนำไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน พบว่ากล้วยไม้หลายชนิด อยู่ในสถานะที่น่าเป็นห่วง ใกล้สูญพันธุ์ โดยเฉพาะสกุลรองเท้านารี ซึ่งในขณะนี้ เกือบไม่มีให้เห็นในธรรมชาติ และต่อไปอาจจะเป็นสกุลสิ่งใด เพราะเป็นที่นิยมของผู้ซื้อ ผู้ขายก็นำออกมาขายชนิดดองรากดองโคน เพราะฉะนั้นการนำกล้วยไม้เหล่านี้ ออกจากป่าเท่าที่จำเป็นมาเลี้ยง เพื่อเพิ่มจำนวน ทั้งการแยกหน่อหรือเลี้ยงให้ได้ฝักแล้วทำการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ เป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างเร่งด่วนเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- ประชาสัมพันธ์เสริมสร้างความตระหนักให้สาธารณะชนตลอดจนการจัดการอบรมบุคลากรด้านการอนุรักษ์พืช

- จัดทำหลักสูตรการอนุรักษ์พืชในทุกระดับการศึกษา
- จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ด้านพืชในท้องถิ่น
- ศูนย์บริการข้อมูลทางพฤกษศาสตร์เพื่อประชาชน
- ภาครัฐควรส่งเสริมการอนุรักษ์พืชให้เกิดประสิทธิภาพและส่งเสริมสนับสนุนการวิจัย

ความหลากหลายทางชีวภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ตัวอย่างพันธุ์พืชที่เก็บมาจากป่าแต่ละชนิดเก็บมาจากพื้นที่แตกต่างกัน เช่น บางชนิดพบบริเวณเชิงเขา ที่ราบสูงและหน้าผา แต่เมื่อนำมาปลูกในสวนป่าอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชเป็นพื้นที่ราบ ทำให้เปอร์เซ็นต์ในการเจริญเติบโตมีน้อยและบางชนิดหยุดการเจริญเติบโต

ปัญหาและอุปสรรค

เป็นงานวิจัยที่จะต้องสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ของพรรณพืช ทั้งเอกสารอ้างอิงพืช ตัวอย่างพรรณไม้ และจำแนกพืชให้ถูกต้อง อีกทั้งจำเป็นต้องทำการสำรวจอย่างต่อเนื่อง ด้านจำนวนประชากรพืช แหล่งที่อยู่ และสภาพนิเวศ เป็นโครงการที่ต้องใช้ระยะเวลา กว่าจะได้ข้อมูลของพืชว่าพืชใดหายาก และใกล้จะสูญพันธุ์ จึงจะได้ข้อมูลที่ถูกต้องและแม่นยำ และมีประสบการณ์ในภาคสนาม ต้องมีการศึกษาข้อมูลตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะข้อมูลการกระจายพันธุ์ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จำเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรพืช ก่อนที่พืชบางชนิดจะสูญพันธุ์ไปก่อนที่จะรู้คุณค่าหรือนำมาใช้ประโยชน์

